Ü Ç M E K T U P

Walter Benjamin - Gershom Scholem*

Jericho, Mart 30, 1931

Sevgili Walter,

Bir haftalığına Jericho'dayım, annemle kardeşimin gelecek hafta Kudüs'ü ziyaret etmesine hazırlık olmak üzere abur cubur türü işlerle meşgul oluyorum; yarın sabah bunca yıldır hiç gitmediğim Ölü Deniz'e ufak bir yolculuk yapacağım. Bu tembelliğin ortasına senin Brecht'le Rychner'e yazdığın mektupların kopyaları geldi; demek ki bunların bir "özgün mektup"un yerini tutması gerekiyor. Brecht'e yazdığın mektup, bana bahsetmiş olduğun derginden bir sonuç çıkmayacağı yolunda öteden beri sahip olduğum beklentileri doğruluyor; ama ayrıntılar hakkında bir şey bilmediğimden bu konuda çok bir şey söyleyemeyeceğim. Ama diğer mektup hakkında birkaç şey söylemek isterim, çünkü aynı zamanda bana da hitap edilmiş gibi geliyor. Rychner'in, belki de gerçek bazı içgörüler içeren denemesini bilmediğim için çok üzgünüm. Ama senin mektubun hakkında söylenecekler, sanırım ondan bağımsız – *dic cur hic***sorusu her halükârda iyi dile getirilmiş. Yalvarırım benim mektubumu da, tıpkı kendi mektubunun alıcısından bunun yalnızca bir özet olduğunu kabul etmesini bekleyeceğin bir cömertlikle oku.

Senin kaleminden edebi konular hakkında diyalektik maddeci bir ruhla yazılmış, kapsamlı sayılabilecek örneklerle karşılaştığımdan beri, son derece yoğun bir kendini kandırma türünde faaliyet göstermekte olduğunu giderek daha açık seçik bir şekilde kavradım. Özellikle de, Kral Kraus üzerine yazdığın o hayran olunası deneme (maalesef yanımda değil) bunu bana çok manidar bir şekilde belgeledi. Bay Rychner gibi, içgörü sahibi olduğu aşi-

* Kaynak: *Walter Benjamin- Gershom Scholem, The Story of a Friendship,* The Jewish Publication Society of America, 1981 (Alm. orijinal baskı: Suhrkamp Verlag, 1975).

** "Söyle niçin buradasın?" anlamına gelen bir Ortaçağ atasözü. (ç.n.)

kâr olan bir insanın "satırların arasını" da okuyabileceğine dair dile getirdiğin beklenti, diyalektik maddeciliğe duyduğun sempatiyi gerekçelendirebilmek bakımından, bana tamamen bir yanılsama gibi görünüyor. Tam tersi olacaktır, şunu demek istiyor: senin yazılarını nesnel bir gözle okuyan herhangi bir okur, senin son zamanlarda, deyimi mazur görürsen neredeyse delicesine, kimi zaman çok uzak görüşlü olan içgörülerini, komünist terminolojiye elinden geldiğince yakın bir dilde ifade etmeye çalıştığını ve bence asıl önemli olanı da, senin gerçek düşünce tarzınla taklit ettiğin tarz arasında şaşırtıcı bir tutarsızlık ve bağlantısızlık olduğunu görecektir. İçgörülerine ulaşma tarzın maddeci yöntemin katı bir uygulaması aracılığıyla değil, (en iyi durumlarda) ondan tamamen bağımsız olarak, (son iki yılın bazı yazılarında olduğu gibi, en kötü durumlarda ise) bu yöntemin kimi muğlaklıkları ve kakışımları ile oynayarak gerçekleşiyor. Bay Rychner'e son derece yerinde bir şekilde belirttiğin gibi, özgün ve sağlam içgörülerin, kısa ve beliğ bir tarzda dilin metafiziği diye anabileceğimiz bir şeyden kaynaklanıyor ve tam da bu, bir kez maskelerden sıyrılmış bir saydamlığa ulaştığında, seni eleştirel düşünce tarihinde önemli bir şahsiyet, bir Hamann ya da bir Humboldt'un süregiden geleneklerinin en verimli ve en sahici yönlerinin meşru bir varisi kılabilir. Oysa bu sonuçları, maddeci bir düşünümün sahte sonuçlarıymışcasına gibi göründükleri bir çerçeveye sokma yolundaki görünürdeki çabaların, verimine, zeki bir okurun hemen ayrıştırabileceği tamamen yabancı bir biçimsel unsurun girmesine yol açıyor; bu da bu dönemdeki veriminin bir maceracının, bir muğlaklıklar bezirgânının, bir üçkâğıtçının işleri gibi görünmesine yol açıyor. Bu ağır ifadeleri ne kadar isteksizce kullanmakta olduğumu anlayacaksındır. Ama Kraus denemesi kadar muazzam ve merkezi bir yapıtta hakiki yöntemle terminolojinin sunduğu yöntem arasındaki basbayağı fantastik boyutlardaki tutmazlığı düşündüğümde, burjuvazinin dili –ve hatta kapitalizmin dili– hakkındaki metafizikçinin içgörüleri, yapay ve bu yüzden son derece saydam bir tarzda, toplumun iktisadi diyalektiği ile (sanki neredeyse bunlar birbirlerinden türüyorlarmışcasına!) özdeşleştirilince bu içgörülerin nasıl topallamaya başladığını göz önünde bulundurduğumda, bu kendi kendini kandırmanın, yalnızca senin iradenden kaynaklanıyor olabileceğini söylemek beni üzüyor; daha da kötüsü şu ki bu kendini kandırma, sürekliliğini, ancak maddeci bir sınavdan esirgendiği takdirde koruyabilir. Yazılarını Komünist Parti çerçevesi içinde yayınlamaya kalkıştığında neler olabileceğinden, olacakların iç karartıcı olacağından tamamen emin olduğumu iddia ediyorum. Bu ara durumu neredeyse arzuladığına inanıyorum, oysa onu sona erdirebilecek bütün araçları hoş karşılaman gerekirdi. Diyalektikçi yoldaşların seni tipik bir karşı-devrimci ve burjuva olarak teşhir eder etmez –kaçınılmaz bir şey– senin diyalektiğinin, ya-

kınsamaya çalıştığın maddecinin diyalektiğiyle aynı olmadığı hiçbir muğlaklığa yer bırakmayan, patlayıcı bir saydamlıkla ortaya çıkacaktır. Burjuvaziye burjuvazi hakkında yazdığın sürece, gerçek bir maddeci, senin kendini onunla aynı fikirde olduğun yanılsamasına teslim etmene aldırmayacaktır (umrunda olmayacaktır, demeliyim). Tam tersine; diyalektik bir açıdan bakıldığında, senin yanılsamanı teşvik etmek onun çıkarına olacaktır, çünkü o bile, bu alanda senin dinamitinin kendisininkinden daha güçlü olduğunu fark edecektir. (Bu paralelliği mazur görürsen, bu durum Alman maddecilerinin, Rusya'da olsaydı kestirmeden Sibirya'ya gönderilecek olan, Erich Fromm tarzı psikanalitik Bolşevikleri desteklemeleri ile karşılaştırılabilir.) Kendi kamplarında maddeciler senden yararlanamazlar çünkü farklı alanlarınız hakkındaki soyut düzeyde yapılmış tanımlama, merkeze doğru attığınız ilk adımlarla birlikte çökecektir. Ama sen de bu gayri meşru ilişkiyi *in suspendo** bir durumda tutmak istediğinden, –başka bir bakımdan– birbirinizle çok iyi geçiniyorsunuz. Ama buradaki yegâne soru, sahip olduğun en kıymetli şey olan içgörülerine borçlu olduğun ahlağın, –alabildiğine yerinde bir terimle söyleyecek olursak– böyle şaibeli bir ilişki içinde ne kadar sağlam kalabileceğidir. Çünkü her ne kadar sen öyle görüyor olsan da, yaptığın maddeci bir yönelimle nereye kadar gidilebileceğini denemek değildir, çünkü yaratıcı sürecin içinde bu tavrı hiçbir durumda ve asla benimsemediğin aşikâr; bu tavrı başarılı bir şekilde benimseyebilmenin, eski bir ilahiyatçı olarak senin için olanaksız olduğuna inandığımı da söyleyeyim. Hiç değilse bu özgül durumda sende gür bir karar verme yeteneği olduğunu farzedebilirim: Bu yetenek sayesinde, senin de teolojik bir süreç içinde ulaştığını teslim ettiğin içgörülerini, bir şekilde maddeci terminolojiye uygulayabileceğin tasavvur edilebilir – tabii, nesnenin kendisinden kaynaklanmayan kaçınılmaz kaymalarla birlikte – *dialectica dialecticam amat* **. Böylelikle daha uzun bir süre geçinebilirsiniz – yani koşulların senin muğlaklığını muhafaza etmene izin verdiği sürece, ki verili tarihsel koşullar içinde bu çok uzun bir süre de olabilir. Rychner'e mektubunda iddia ettiğin gibi, üretiminin sahici bir katkıda bulunduğu herhangi bir şeyin seni maddeci düşünceyi uygulamaya sevk ettiğini tamamen reddediyorum; ayrıca bu kendini kandırmanın, sınıflardan ve kapitalizmden bahseden ama bunların karşıtlarının hiç yer almadığı belirli bir metafizik eğilim ve terminolojiyi benimsemiş olmanın düşüncelerini maddeci kıldığı inancını içerdiğini de anlıyorum. Tabii, benim görüşlerimi kanıtlamanın en kesin yolunu –yani, KPD'ye* üye olmayı– sana ancak ironik bir tarzda önerebilirim. Çünkü ger-

* askıda. (ç.n.) ** Diyalektikçiler diyalektikçileri sever. (ç.n.)
*** Alman Komünist Partisi. (ç.n.)

çekten maddeci araştırma yöntemlerinin sıkı sıkıya uygulanması, insanı metafizik-diyalektik araştırmanın ideal tavrından uzaklaştırır – bir dost olarak, ancak *capitis diminutio** ile sonuçlanabilecek böyle bir incelemeyi sana öneremem. Daha çok bu ilişkinin bir gün, başladığı gibi ansızın sona ereceğine inanma eğilimindeyim. Yanılıyorsam, korkarım bu yanılgı için daha yüksek bir bedel ödeyen sen olacaksın – bir paradoks gibi görünse de bu o zaman ortaya çıkacak duruma son derece uygun olacaktır; dinle siyaseti birbirine karıştırmanın son değilse de en anlaşılmaz kurbanı olacaksın; oysa ikisi arasındaki doğru ilişkiyi senin herkesten daha açık seçik bir şekilde ortaya koyman beklenirdi. Ama kadim İspanyol Yahudileri'nin dediği gibi, zamanın gerçekleştirebildiklerini akıl da gerçekleştirebilir.

Diğer konulara başka bir zaman gireriz. Senden her zaman mektup bekliyorum; belki bu yazdıklarım dolmakaleminin polemikle dolup taşmasını sağlayabilir.

En candan saygılarla,
Gerhard

Berlin-Wilmersdorf, Nisan 17, 1931

Sevgili Gerhard,

Senin uzun mektubunu bugünden yanıtlamak benim için ne kadar olanaksızsa, alındığını kaydetmeyi ertelemek de bir o kadar olanaksız. Elle yazmış olmandaki cömertliğe hayranım; buradan belgenin kendin için bir kopyasını saklamadığını anlıyorum. Bu yüzden burada her zamankinden daha da büyük bir özenle muhafaza edilecek; lütfen bunu "gizlenme" ya da "gömülme" anlamlarında alma. Meselenin esası şu ki, bu mektubun hakkını ancak yöntemli bir yanıt verdiğim takdirde verebilirim ve bu doğrultuda atılacak ilk adım da, yazdıklarının üzerinden bana yakın birkaç kişi ile beraber geçmek. Birinci olarak henüz tanımadığın Gustav Glück var –bir yazar değil, üst düzeyde bir banka memuru–, bir de belki Ernst Bloch. Bu arada Brecht'in Versuche dizisine bir göz atacak olursan, kapsayabileceğim zaten

* hayatın infazı, yani manevi varoluşun yitirilmesi. (ç.n.)

dar olan alanı genişletmeme yardımcı olursun. Yayıncısı Kiepenhauer birkaç güne kadar beni görmeye gelecek; senin için bir takım koparmaya çalışırım. Bu arada, haftalarca önce sana Versuche'den opera hakkındaki çok önemli denemeyi gönderdim ama herhangi bir tepki vermedin. Bunlardan söz etmem, mektubunun, her ne kadar sen kendini *ad hominem** mülahazalarla sınırlamaya niyetli olsan da, buradaki sınırlı ama son derece önemli bir *avantgarde*'ın ortak tavrını bir mermi gibi tam ortasından vurmasından. Brecht'in üretimi ile giderek artan bir dayanışma içine girmemin nedenlerinin çoğu mektubunda yer alıyor; ama sen bu üretimin büyük bir kısmına aşina değilsin.

Bu satırların havasından, benden polemik bir cevap umma yolundaki son derece mantıklı beklentinin karşılanamayacağını anlamış olmalısındır. Mektubun bende kuşatıcı ya da duygusal bir tepki de kışkırtamıyor, çünkü şu andaki durumum böyle bir şeye kalkışamayacak kadar bıçak sırtında duruyor. Ne de olsa durumumun yanılgıya izin vermemek bir yana, başka bir anlamda bile doğru, yani zorunlu, semptomatik, üretken bir anlamda yanlış olduğunu iddia etmeyi hayal bile edebilecek durumda değilim. (Bu tür cümleler çok fazla iş görmüyorlar ama bulunduğun mesafeden bile burada olup bitmekte olanın anahatlarını o kadar açık seçik görmüşsün ki, sana küçük şeyler, kendi üzerine dönen tınılar üzerine bir fikir vermeye çalışmalıyım.) En önemlisi, yazılarımın Parti'deki kaderi ya da olası bir Parti üyeliğinin süresi hakkında en ufak bir yanılsama içinde olduğumu düşünmemelisin. Ama bu durumu değişebilir olarak görmemek dargörüşlülük olur, değişimin koşulu bir Alman Bolşevik devrimi olsa bile. Mesele muzaffer bir Parti'nin benim yazılarıma karşı tavrını herhangi bir şekilde değiştirmesi değil, ama o takdirde benim başka türlü yazmam olanaklı olurdu. Bu da benim davama her koşulda sahip çıkmak konusundan kararlı olduğum anlamına geliyor ama o dava her koşulda aynı dava değil, o koşula denk düşen bir dava olacaktır. Yanlış koşullara doğru tepki verebilmek, yani "doğru olanı yapmak" bana verili yetenekler arasında değil. Kişi bir birey olarak varolduğu ve böyle varolmaya kararlı olduğu ölçüde zaten bu çok fazla arzulanır bir şey de değil.

Kısmi ve geçici olarak dile getirilmesi gereken başka bir konu da şu: bir de ortam unsuru var. Benim üretim birimimin yeri neresi? Bu konuda da en ufak bir yanılsama içinde değilim; dilersen B. (Batı), B. B. (Batı Batı) Berlin diyelim. En gelişkin medeniyet ve en "modern" kültür yalnızca benim özel konforumun bir parçası olmakla kalmıyor, bunların bir kısmı benim üretim araçlarımı oluşturuyor. Bu, üretim birimimi D. (Doğu) ya da K. (Ku-

* kişiye yönelik; karşısındakinin şahsiyetini ilgilendiren. (ç.n.)

zey) Berlin'e taşımanın benim gücümün dahilinde olmadığı anlamına geliyor. (Kuzey ya da Doğu Berlin'e taşınmak elbette benim gücümün dahilindedir ama o zaman burada yaptığımdan başka bir şey yapmam gerekir. Ahlaki gerekçelerle böyle bir taşınmanın talep edilebileceğini kabul ediyorum. Şimdilik bu tür bir talebe karşılık vermeyeceğim; bana, özellikle bana ve tavırları benimkine benzer olan bir sürü insana son derece zor zamanlar yaşatılmakta olduğunu söylemekle yetineceğim.) Ama, belirli nedenlerden ötürü kabullenmek zorunda olduğum bu mahalleden kendimi ayırt etmek yolundaki zorlayıcı ihtiyacımdan ötürü, gerçekten de benim Batı Berlin'in tam ortasındaki bu küçük yazı fabrikamın faaliyetine çomak mı sokmak, basit bir bez parçasından ibaret olduğunu söyleyerek pencereme bir kızıl bayrak asmamı önlemek mi istiyorsun? Eğer kişi, karşı-devrimci yazılar yazıyorsa –senin de doğru olarak belirttiğin gibi benim yazılarım Parti açısından öyle–, onları ille de karşı-devrimin hizmetine mi sunmalı? Yoksa tercihan, etil alkole yapıldığı gibi onların doğasını bozup, kesin ve güvenilir bir şekilde karşı-devrim tarafından kullanılamaz bir hale mi getirmeli; bedeli onları kimsenin kullanamaması olsa bile? Hayat içinde kaçınmayı artan bir ölçekte öğrendiğimiz insanların dili ve beyanları ile kendimiz arasına çektiğimiz çizginin net olabileceği herhangi bir an var mı? Benim yazılarımda olsa olsa yetersiz bulunabilecek bu ayrımın komünist doğrultu dışında geliştirilebilecek başka bir doğrultusu var mı?

Filistin'de olsaydım belki de her şey başka türlü olurdu. Senin Arap sorunu hakkında takındığın tavır, kendini burjuvaziden hiçbir muğlaklığa yer bırakmayacak şekilde ayırt etmek için farklı yöntemlere sahip olduğunu kanıtlıyor. Burada böyle yöntemler yok. Burada bir yöntem bile yok. Belirli bir haklılık payıyla benim muğlaklıktan arınma dediğim şeye sen muğlaklığın doruğu diyebilirsin. Kabul, aşırıya kaçıyorum. Zaten çürümekte olan bir seren direğinin tepesine tutunmuş, akıntıya kapılmış bir kazazede. Ama oradan kurtarılmasına katkıda bulunacak bir işaret gönderebilir.

Lütfen bütün bunları iyice düşün. Yapabiliyorsan karşıt bir öneride bulun.

Seni daha fazla bekletmemek için bugün için en candan saygılarımla sözlerime son vereceğim.

Walter

Kudüs, 6 Mayıs 1931

Sevgili Walter,

Mektubun beni biraz mahcup etti, çünkü sonunda, mektupta sundukların hakkında almama imkân olmayan bir tavır almamı istiyorsun. Kendi durumunu bir kez daha betimliyorsun. Peki, ama benim tartışmaya açmak istediğim bu değildi. Ben ne senin burjuva bir dünyada bulunuyor olmaktan kaynaklanan özel durumuna, ne aşikâr hakkın olan tarihsel kararlar söz konusu olduğunda devrimin tarafını tutmana, ne de üzücü ortamın, zaafiyetin ya da ne dersen de onun varlığına karşı çıkıyordum. Mektubunun benim tartışmaya açtığım konuya verilmiş bir yanıt olmadığını söylemekte haklısın. Konu şu: mesele mücadele etmen değil, mücadeleni maskeli bir biçimde sürdürmen, yazılarının giderek artan bir ölçekte nakde çevrilemeyecek maddeci bir çek halini alması; nakde dönüştürülememesi de senin olduğun ve sahip olduğun şeylerin en sahici, en asli unsurlarından kaynaklanıyor. Lenin gibi yazmanın mümkün olduğunu inkâr etmiyorum: yalnızca, insan tamamen başka bir şey yaparken sanki öyle yapıyormuş gibi görünme kurgusuna karşı çıkıyorum. Her ne kadar insan bu muğlaklığın geriliminde yaşayabilirse de, bu hayat insanı (bir kere olsun düz bir kelimeye başvuracak olursam) mahveder (endişemin ana kaynağı da bu zaten) – çünkü böylesi bir varoluş içinde insanın içgörülerine borçlu olduğu ahlak çürür (senin durumunda beni en çok ilgilendiren de bu) ve bu ahlak hayat için elzemdir ve hiçbir durumda tarafsızlaştırılamaz. Mektubumun yalnızca seni değil, kendileriyle tartışmak istediğin başka insanları da ilgilendirdiğini yazıyorsun. Eh, bundan ancak memnun olabilirim, ayrıca konunun Ernst Bloch'u da ilgilendirdiği benim için de aşikâr; bunu belki de kitabı [*Spuren... İzler*] hakkında yazdıklarımdan zaten anlamışsındır. Karşıt bir öneride bulunmamı istediğini yazıyorsun. Bu ancak şu şekli alabilir: şu anda beyhude bir şekilde inkâr etmeye çalıştığın dehana sahip çık. Kendi kendini kandırma'dan intihara giden yol çok kısadır ve ortodoks devrimciliğin onuru için –Tanrı korusun– fazla yüksek bir bedel... Birçok yazında dile gelen yalnızlık korkusundansa, devrimin mahşeri cemaati de olsa bir cemaat arzusudur seni tehlikeye atan. Seni çağıran asıl görevden hile yoluyla kurtulmak için başvurduğun eğretilemelerdense, zarımı o yalnızlık korkusundan yana atmayı elbette tercih ederim.

En candan saygılarla,
Gerhard

Çeviren: Iskender Savaşır